

Nápisy z Kuntillet Adžrud a jejich role v dějinách náboženství Izraele

Anna Kellerová

Vedoucí práce: Doc. ThDr. Martin Prudký

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Evangelická teologie

Představení: Práce odevzdaná 29.4.2009 na ETF UK se zabývá tematikou lokality Kuntillet Adžrud a s ní souvisejí materiální kulturou /nápisy, stavby, zobrazení ad./ interpretovanou ve vztahu k dějinám náboženství Izraele/Syropalestiny. Práce má celkem 92 stran včetně seznamu literatury /s. 69-75/, rejstříku /s. 75/ a dvou příloh. První z příloh je tabulka transkripce /s. 77/ a druhou syntetický, velmi pěkně uspořádaný přehled nápisů z Kuntillet Adžrud, který vychází z relevantních publikací k danému tématu /viz s. 79-92/.

Rozvedení: Autorka práce v úvodu sděluje, že počátečním důvodem jejího zájmu o texty Kuntillet Adžrud byl podezřelý způsob zacházení s texty z daného místa v odborné i populární literatuře. Proto se rozhodla danou problematikou sama probádat.

V první kapitole nazvané *Kuntillet Adžrud* Kellerová postupně představuje důležité skutečnosti související s archeologickým nálezem. Nejprve je popisováno místo jako takové a pak nápisy a kresby z Kuntillet Adžrud. Zde jsou ústředním autorčiným zdrojem výsledky archeologického průzkumu publikované Zeevem Meshelem, vedoucím výzkumu v Kuntillet Adžrud. Stranou nezůstává otázka datování, zařazení písemných dokumentů /snad fénický vliv?/ a sledování badatelské diskuze nad funkcí Kuntillet Adžrud /Meshel = náboženské centrum, H.Weippert = poutní svatyně, Hadley = stanice u cesty, Lemaire a Retz = škola/. V části nazvané *Diskutované nápisy a kresby z Kuntillet Adžrud* /s. 17-28/ autorka pečlivě a s nadhledem sleduje v biblistice interpretačně velmi frekventovaný diskurz, jenž se týká vztahu mezi YHWH a jeho božskou paredros /zde Ašerou/. Ašeře samotné je věnována část 1.2.4. *Souhrnný název Ašera* /s. 21-24/; opět s dobrým představením pozic jednotlivých interpretů /Day, Stehlík, Jaroš, Zevit/ a vlastním shrnutím, že A/ašera v dané vazbě na YHWH může být: (i.) obecným substantivem vázaným na kultický předmět, (ii.) obecné substantivum označující kultické místo, (iii.) vlastní jméno; jméno božstva. Celá kapitola je uzavřena interpretací kreseb z Kuntillet Adžrud.

Druhá kapitola pojmenovaná *Komentáře k nápisům Kuntillet Adžrud* zanášá nález do širších souvislostí. Autorka zde sleduje dva základní okruhy. Nejprve jde o souvislosti Kuntillet Adžrud se starozákonními texty načrtnuté na pozadí analýzy daného jevu v podání britského lingvisty J. A. Emertona. Dále pak, ve druhém okruhu, se Kellerová soustřeďuje na vztah epigrafiky a archeologie. Zde je sledována argumentaci ve prospěch Ašery coby Hospodinovy paredros, tak jak ji progresivně - a někdy až příliš jednostranně - navrhuje americký archeolog W. Dever. Závěrečná část shrnuje první a druhou kapitolu pomocí analýzy navržené Christianem Frevelem v jeho *Aschera und der Ausschliesslichkeitsanspruch YHWHs*.

Třetí kapitola s názvem *Dějiny náboženství a Kuntillet Adžrud* pojednává uctívání jednoho, resp. jediného Boha v Izraeli, tak je traktováno v různých vykladačských teoriích či modelech /*model redukce* a Lang a M. Weippert, ale částečně i M. Smith = postupný vzestup kultu jediného Boha, *model integrace* a Keel a Uehlinger = víra v Hospodina jako syntéza řady rozmanitých náboženských komponent, *model identifikace* Boha Izraele jako Baalšamíma a Niehr = fénický vliv na konstruování podoby Boha Izraele a nakonec ‚*model postupného vzestupu monoteismu* představovaného přehledovou studií Matthiase Köckerta *Von einem zu einzigen Gott: Zur Diskussion der Religionsgeschichte Israels* (1998). V uzavírací části této kapitoly autorka po mém soudu až přímočaře konstatuje, že nálezy v Kuntillet Adžrud nepřinášejí „zásadnější argument pro tu či onu teorii“ (s. 63), nýbrž že jsou používány spíše „jako podpora pro již hotový názor“ (tamt.). Pod následný, realistický komentář, že „pro zasazení nálezů z Kuntillet Adžrud do náboženských dějin Izraele je třeba nejen větší jistota ohledně celkového nárysu dějin..., ale i zařazení jednotlivých nápisů a kreseb do příslušné úrovně...“ (tamt.), se nelze než podepsat, jakkoli i zde výzkum v posledních letech výrazně postoupil.*

Závěr práce /s. 65-67/ jednak shrnuje, co bylo na předchozích stranách řečeno, jednak se vyslovuje pro další zvl. lingvistickou a pak také širší interdisciplinární diskuzi nad badatelsky stále víc než otevřeným fenoménem Kuntillet Adžrud.

Silné stránky: Práce je přehledná, vcelku čtivá a jasně strukturovaná. O daném tématu i o jeho zpracování v relevantní odborné literatuře, jakkoli zvláště v německém podání trochu staršího data /kromě F. Stoltze jde o 80. a 90. léta/, je referováno vyváženě a s nadhledem. Předkládaná tvrzení jsou přesvědčivě argumentačně zdůvodněna. Autorka se pustila odvážně do složité a navíc metodicky těžce ohraničitelné problematiky. Práce s primárním textem je

---

* Viz Tel Aviv 2/2008 a zde např. studie L. Freud: The Date of Kuntillet Ajrud; N. Na'aman a N. Lisovsky: Kuntillet Ajrud, Sacred Trees and Asherah nebo I. Finkelstein a E. Piasezky: The Date of Kuntillet Ajrud - C¹⁴ Perspective.

vyvážená a poučená, jak je patrné např. na s. 30nn, kde se pojednává tématika syntaxe fráze *yhwh šmrn* a *yhwh tmn* ve vztahu k biblickému *yhwh sb'wt*.

Slabé stránky: Do textu se vloudily některé nepřesnosti /na s. 36 předpokládám, že Dever vedl v el-Kom ne záchranné práce, ale vykopávky, archeologický průzkum, na s. 66 je chybně „Jedním z těchto paradigmat, které v poslední době utrpěly na věrohodnosti.../, cizojazyčné názvy a pojmy v závorkách jsou vedeny promiskue /srov. např. s. 13 a zde *road* a s. 15 a zde *Pilgerheiligum*/.

Práci považuji, i přes uvedené nedostatky, za celkově zdařilou a nadprůměrnou, a proto ji navrhuji hodnotit mezi stupni **B** a **C**.

V Třebechovicích p/O 1. června 2009

Filip Čapek, Th.D., ETF UK Praha